

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2022

Destinace (země, místo): Brazílie/ Nova Petrópolis (RS), Porto Alegre (RS)

Jméno, příjmení: Kristýna Omastová

Výuka češtiny probíhá ve dvou velmi odlišných destinacích: učitel působí jeden semestr na jihu Brazílie ve státě Rio Grande do Sul, střídavě v horském městečku Nova Petrópolis (krajanský spolek *Associação dos Descendentes de Imigrantes da Boêmia*) a v hlavním městě Porto Alegre (spolek *Associação Cultural Tcheca Brasileira do RS*) a druhý na středozápadě ve městě Batayporã, stát Mato Grosso do Sul (spolky *Centro de Memória Jindrich Trachta* a *Oficina Cultural Tcheca e Eslovaca do Brasil*).

Učitel se řídí školním rokem v Brazílii, tedy první semestr probíhá zhruba od března do července a druhý od srpna do prosince. V období mezi Vánoci a Karnevalem jsou hlavní prázdniny.

Vzhledem k plánovanému střídání učitelů v polovině školního roku tato zpráva obsahuje pouze informace o působení během prvního semestru.

Výuka češtiny a české kultury

Tento semestr jsem učila prezenčně v Nova Petrópolis a Porto Alegre a zároveň zachovala výuku online; všichni moji studenti byli dospělí.

Prezenční výuka:

V **Nova Petrópolis** probíhala výuka češtiny ve dvou skupinách, začátečníci (10 studentů, používali jsme mnou vytvořené výukové materiály) a mírně pokročilí (3 studenti, používali jsme části učebnice *Czech step by step*), přičemž obě skupiny se potkávaly ve společném výukovém bloku zaměřeném na českou kulturu; v tom jsme za využití projektoru představovala různá témata (jaro v České republice, Velikonoce, pálení čarodějnic, virtuální procházka Prahou, pivní kultura, česká gastronomie, hrady a zámky, báje a bytosti etc), případně studenti ukazovali svoje materiály a sdíleli zážitky ze svých cest do ČR. V dubnu jsme uspořádali velikonoční workshop, při kterém jsme upekli mazanec a nádivku, nabarvili vejčka a upletli pomlázky, na konci semestru jsme uspořádali besídku spojenou s výrobou chlebíčků a předáváním vysvědčení.

V **Porto Alegre** byla přes krajský spolek otevřena jedna skupina začátečníků (zapsáno 12, dokončilo 9 studentů), pro které jsem také připravovala vlastní výukové materiály. Valná většina studentů už někdy v minulosti na kurzy češtiny docházela, proto jsme oproti začátečníkům z NP postupovali rychleji. Na konci semestru byly certifikáty předány během neformálního posezení v restauraci.

Výuka češtiny na UFRGS (Federální univerzita v Rio Grande do Sul) ani letos neproběhla. Na začátku semestru ve spolupráci s honorárním konzulátem v Porto Alegre byl učiněn pokus o obnovu výuky, ale dle zjištěných informací ústav mezinárodních vztahů, jež dříve výuku češtiny zaštiľoval, se během pandemie úplně rozpadl a není teď tedy koho kontaktovat.

Neformální posezení se studenty v Porto Alegre na konci semestru. Závěrečná besídka se studenty v Nova Petrópolis.

Online

I po zlepšení pandemické situace jsem se po domluvě se spolky rozhodla zachovat online kurzy, díky kterým mají přístup k českému jazyku a české kultuře i krajané a další zájemci po celé Brazílii. Celkem byly 3 skupiny podle úrovně.

Začátečníci

Téma: Seznámení se s Českou republikou, českým jazykem a kulturou

Počet studentů: zapsalo se 10, kurz dokončilo 8

Učební materiál: *Čeština express* lekce 1, sdílený google dokument, jamboard, facebooková skupina

Začátečníci se učí rozdíl mezi “dobré dopoledne” a “dobré odpoledne” a při tom se seznamují s polednicí.

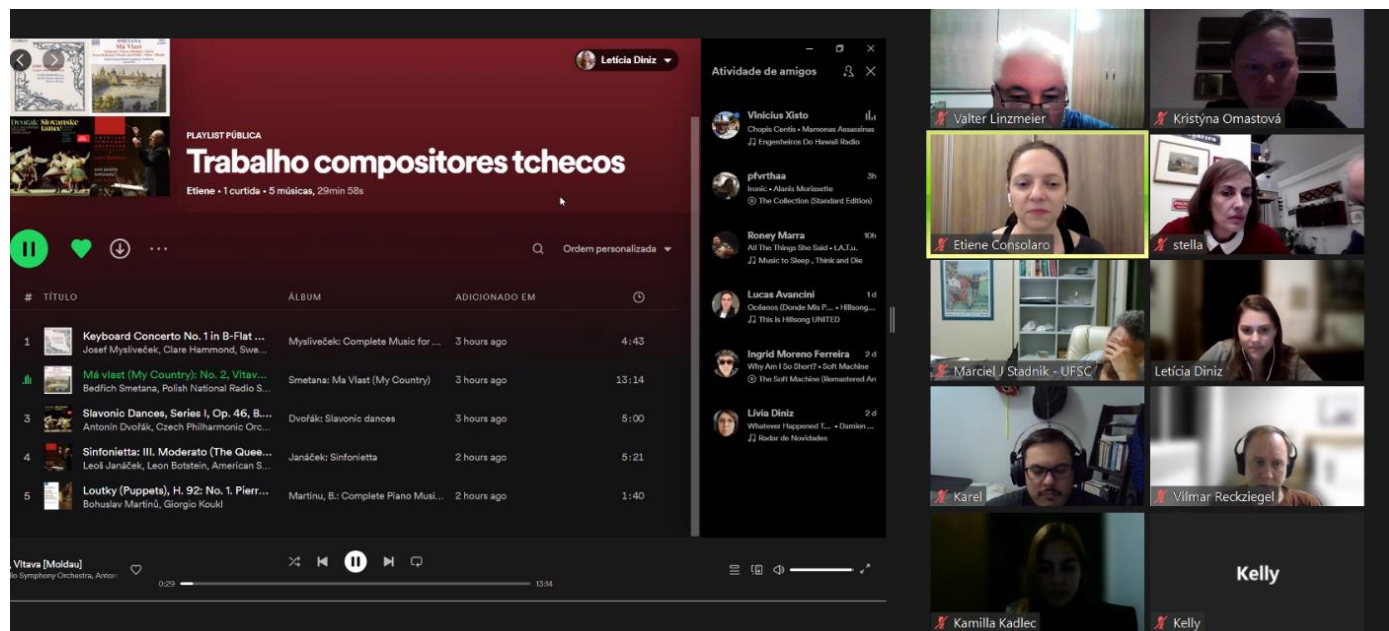
Mírně pokročili

Téma: Orientace ve městě, plánování výletu (kudyznudy.cz, idos.cz, mapy.cz), krásy Prahy a ČR

Počet studentů: zapsalo se 13, kurz dokončilo 10

Učební materiál: učebnice *Čeština express* lekce 2, sdílený google dokument, jamboard, facebooková skupina

Další: každý student si připravil (nejčastěji s podporou powerpointu) a odprezentoval referát na téma dle svého výběru. Studenty to velmi bavilo, jak přednášet, tak se doptávat spolužáků. Přestože zadání bylo připravit si prezentaci na 15 min, často se to protáhlo i na 45 min živé diskuze.

Studentka v rámci svého referátu představuje a pouští ukázkou díla 5 významných českých klasických hudebních skladatelů.

Čeština na cesty

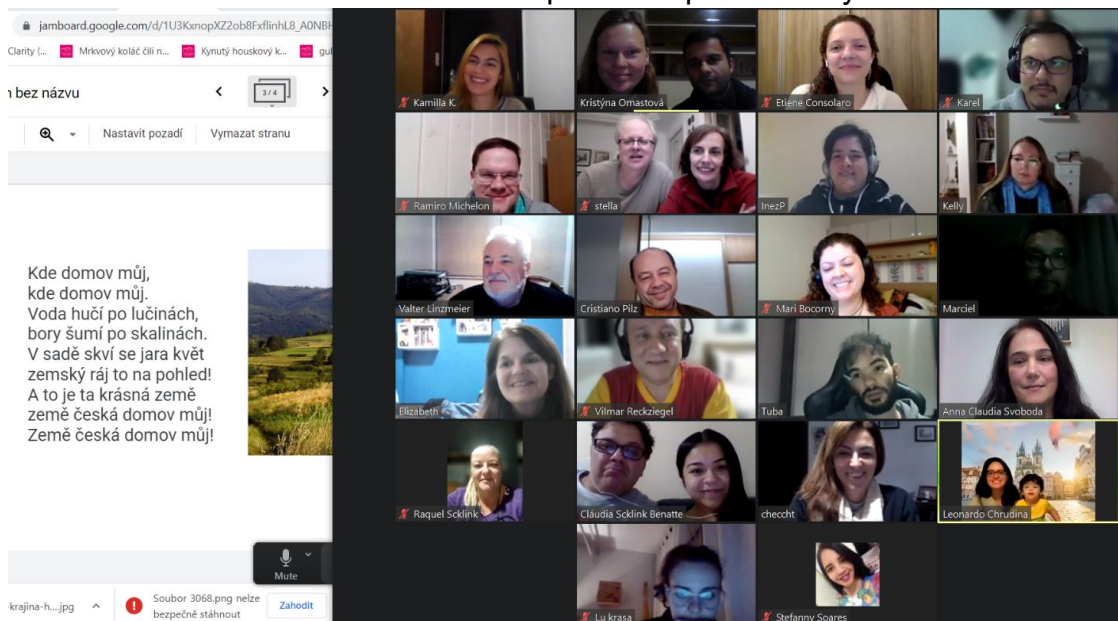
Počet studentů: zapsalo se 17 studentů, kurz dokončilo 12

Učební materiál: sdílený google dokument, jamboard, facebooková skupina

Další: kurz navštěvovali pokročilejší studenti (kteří měli za sebou alespoň 3 semestry výuky), většina z témat pro ně byla opakování, ale zasazená do konkrétních situací, se kterými se

při své cestě do ČR budou moci setkat (v restauraci, na ulici, v supermarketu, na nádraží, u lékaře, hledání ubytování, ztráta dokumentů etc). Důraz byl kladen na slovní zásobu, praktické informace o cestování a životě v ČR a obecně dovednost “poradit si”.

I letos jsme semestr zakončili online besídkou společnou pro všechny úrovně.

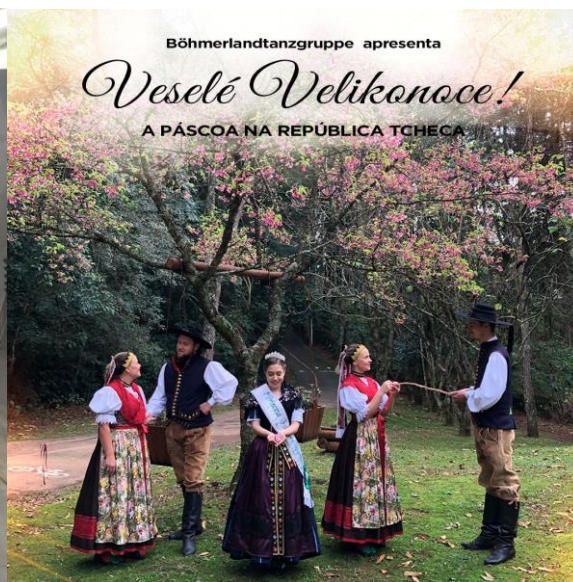
Další aktivity

V dubnu proběhl **velikonoční workshop pro členy folklorního souboru**

Bohmerlandtanzgruppe (Nova Petrópolis). Ti se tak seznámili s významem a průběhem českých Velikonoc jakožto oslav příchodu jara a naučili se nabarvit vajíčka a uplést pomlázku; nově nabyté vědomosti i dovednosti o několik měsíců později přetavili do tanečního představení, se kterým se prezentovali na mezinárodním festivalu folkloru v Nova Petrópolis.¹

Členové souboru na workshopu.

Pozvánka na taneční vystoupení

Ve spolupráci s Národním filmovým archivem proběhla dne 20.4.2022 akce “Ten, kdo si mě koupí, nikdy neprohloupí”, tedy **Online odborná přednáška a promítání krátkých propagačních filmů o firmě Baťa** zaměřená přímo pro české krajany žijící v Brazílii.² Online promítání s portugalskými

¹ Záznam představení Velikonoc (od 27.minuty) jde zde <https://fb.watch/euoGHIMsZb/>

² Záznam akce je ke shlédnutí zde <https://www.youtube.com/watch?v=iyoudLzAmr0>

titulky i konsekutivním tlumočením přednášek se zúčastnilo asi 25 zájemců především z řad studentů češtiny.

24. dubna jsem **navštívila krajskou komunitu v Rio de Janeiro** (stát Rio de Janeiro). Sešli jsme se doma u krajanky paní Sandry Korecek, společně připravili tradiční chlebíčky, uvařili guláš a houskové knedlíky, vše snědli a zapili českým pivem a také se mimo jiné konečně navzájem poznali osobně se sedmi studenty z online kurzů.

19. června jsme uspořádali už **druhý krajský sraz v Curitiba** (stát Paraná), první proběhl v prosinci 2021. Také zde jsem spolu připravili chlebíčky a uvařili guláš s knedlíky, ale především oslavili oficiální založení nového krajského spolku v Curitiba, Associação Tcheco-Brasileira (Česko-brazilský spolek). Jeho zakládajícími členy jsou čeští krajané-studenti online kurzů a rodilí Češi dlouhodobě usazení v Curitiba; jejich první společné setkání a seznámení proběhlo právě na našem srazu o půl roku dříve.

V průběhu semestru jsem navštívila také jednotlivé studenty z online kurzů v São Bento do Sul a Rio Negrinho (stát Santa Catarina) a ve Venâncio Aires (stát Rio grande do Sul). Obě dvě lokality jsou podobné Nova Petrópolis v tom, že je na konci 19. století zakládali boêmios, německy mluvící migranti z Jablonecka či Šumavy, a jsou tedy sídlem potenciálně stovek, možná i tisíců českých

krajanů, ale až na výjimky – jako v případě mých studentů, kteří pátrali v rodokmenu svých předků po místě původu – se místní identifikují jako potomci Němců.

Na žádost krajského spolku v Nova Petrópolis jsem v červenci facilitovala pilotní promítání jimi vyrobeného videa ***Descobri que sou boêmio*** (Zjistil jsem, že jsem Čech). Workshop byl určen pro členy folklorního souboru Bohmerlandtanzgruppe a proběhl ve dvou skupinách: pro mladší děti (4–8 let, 10 dětí) byla kratší pohybově-výtvarná verze a pro starší děti a mladé dospělé (9–20 let, 30 účastníků) diskuse o hledání svých kořenů i vlastní identity.

Spolek v Nova Petrópolis mě také požádal, abych ho reprezentovala na hojně navštěvovaném kulinařském festivalu **“Sabores da Colônia”** a představila českou gastronomii širšímu publiku. Zhruba 20 zájemcům jsem na workshopu ukázala, jak uvařit kulajdu. Přes počáteční nedůvěru v kombinaci sladkého, slaného, kyselého, hub, kopru a smetany ji všichni ochutnali a byli příjemně překvapení.

Na konci semestru jsem byla pozvána na dvě státní základní školy, ve městech Gramado a Pinhal Alto, abych představila Českou republiku, zajímavosti z české kultury a českého jazyka. Přednášku **„90minutový výlet do České republiky“** si vyslechlo 80 žáků druhého stupně v každé škole.

I letos jsem se po boku svých učitelských kolegů z Jižní Ameriky zúčastnila **11. festivalu české a slovenské kultury v Latinské Americe**, který se konal 22-24.7, tentokrát v Resistêncii, Argentině. Dorazili také krajané z Brazílie, konkrétně dva zástupci z Bataypory a dva z Nova Petrópolis. Obě expedice se aktivně zapojily do programu a představily činnost svého spolku. Po napínavém domlouvání přímo během festivalu bylo dohodnuto místo a datum dalšího ročníku: ten se odehraje v listopadu 2023, historicky vůbec poprvé se přesune do Brazílie, a to konkrétně do Nova Petrópolis; spolek v Bataypoře přislíbil pomoc při organizaci. Vzhledem k dobré turistické vybavenosti a umístění Nova Petrópolis, která je dobře dostupná z dalších částí Brazílie i z Uruguaye a Argentiny, a oblíbenosti mezi Argentinci trávit dovolenou v Brazílii má 12. ročník opravdu potenciál oslovit a přitáhnout krajanů z velké části Jižní Ameriky.

Podmínky pro učitele: Ubytování, cestování, vybavení

Do Porto Alegre je dobré autobusové i letecké spojení ze São Paula. Do Nova Petrópolis jezdí z Porto Alegre několik autobusů denně, cesta trvá normálně asi 2 až 2,5 hodiny, v dopravní špičce to nicméně může být i 4 hodiny, na výuku je tedy třeba jezdit s několikahodinovým předstihem.

Existuje také uzavřená whatsappová skupina, kde za příspěvek na benzín prověření lidé nabízejí svezení ve svém autě na trase Nova Petrópolis – Porto Alegre nebo naopak. Cesta autem je o něco rychlejší, trvá zhruba hodinu a půl. O přidání do skupiny je potřeba poprosit krajany.

Vybrala jsem si Nova Petrópolis jako svou základnu, z níž jsem jednou týdně dojížděla učit do Porto Alegre. Krajani mi pomohli najít pronájem menšího plně vybaveného bytu v centru Nova Petrópolis. Ubytování bylo sice trochu dražší, ale velice pěkné, pohodlné a určitě dostačující; velká výhoda je možnost dojít kamkoli pěšky nebo dojet na kole. V Porto Alegre mě u sebe doma nechávala velice laskavě přespát předsedkyně spolku paní Musel, protože po výuce už nejezdil žádný autobus zpátky.

Zhruba od května začíná na jihu Brazílie zima a speciálně v Nova Petrópolis, která se nachází v horách, je potřeba počítat s pořádným ochlazením, teploty výjimečně klesají i pod bod mrazu a uvnitř budov neexistuje centrální topení, pouze klimatizace nastavená na vyšší teplotu. Zimní bunda a jiné hřejivé oblečení je tedy nutnost.

V Nova Petrópolis se výuka konala nejdříve v prostorách knihovny/kulturního centra Espaço Mais Cultura, v druhé polovině semestru byla po dohodě přesunuta do zasedací místnosti v prostorách městské knihovny, kde také sídlí oddělení kultury MÚ. Tento prostor byl i vhodnější, protože díky menším rozměrům ho bylo možné lépe vytopit přímotopem. K dispozici jsem tam měla také kuchyňku, WiFi a tiskárnu s kopírkou právě ve vedlejší kanceláři oddělení kultury, studenti na výuku přinášeli projektor pořízený pro spolek z českých peněz. V suterénu budovy se nacházejí české knížky a další výukové materiály, poskládané dost provizorně a chaoticky, protože se údajně počítá s jejich přesunutím do Espaço Mais Cultura.

V Porto Alegre předsedkyně spolku zajistila v kancelářském objektu pronájem menší učebny, která byla vybavená stolem, židlemi a tabulí. Tiskla jsem a kopírovala doma u paní Musil, do budoucna by bylo dobré pořídit nový projektor.

U prezenční i online výuky je potřeba počítat s tím, že většina studentů jsou pracující lidé, takže preferují výuku (pozdě) večer. Speciálně u online kurzů nejvíce oceňují začátek ve všední den po 19. hodině.

Tip na příští semestr:

Myslím, že do budoucna by bylo dobré také se více a systematicky zaměřit na děti a dospívající, což se mně za dobu mého působení (březen 2020 až srpen 2022) příliš nepodařilo. Obzvláště doporučuji navázat na a prohloubit spolupráci s folklorním souborem *Bohmerlandtanzgruppe* v Nova Petrópolis, ve kterém pracují s krajanskými dětmi, dospívajícími i mladými dospělými.

Závěr

Jednalo se o pro mě první semestr, který proběhl bez jakýchkoli protiepidemických opatření a ukázal, jak by se následující výuka mohla po pandemii vyvíjet dál: zachovat fyzická setkávání, ať už v rámci rutinní výuky, tak především ve formě specifických workshopů a různých krajanských srazů a akcí, které utužují komunitu, ale nadále i online výuku. Při té vidím větší a rychlejší pokrok studentů, mnozí jsou velice vděční (a tudíž motivovaní) za tuto příležitost, navíc si pochvalují kontakt a výměnu zkušeností s českými krajany a dalšími zájemci z jiných měst, větší výběr úrovně i nabízených časů a také že šetří čas nedojížděním (v online kurzech byli i studenti z Porto Alegre, Nova Petrópolis nebo São Paula, kde také působí učitelka češtiny). Jak se ukázalo na případu krajanů z Curitiba, i online kurzy můžou navíc vyústit v propojení lidí, kteří by se možná jinak nepotkali, a následně v založení nového českého spolku. Věřím, že i další města v Brazílii mají tento potenciál.